

رویکرد ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده در پرتو راهبرد کلان آمریکا در قبال چین (۲۰۲۰-۲۰۱۳)

حمیدرضا اشرفی ^{ID} *، محمدحسن شیخ الاسلامی

گروه دیپلماسی و سازمان‌های بین‌المللی، دانشکده روابط بین‌الملل، وزارت امور خارجه، تهران، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
مقاله پژوهشی موضوع: مطالعات بین‌الملل حوزه موضوعی: چین و آمریکا تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۲۲	ابتکار کمربند-جاده را در سال ۲۰۱۳م شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، مطرح کرد. این ابتکار یکی از وجوه حائز اهمیت سیاست خارجی چین را تشکیل می‌دهد. از طرفی، باتوجه به وسعت جغرافیایی، ابعاد زیرساختی گسترده و تحولات متعاقب این طرح، کشورهای مختلف در دو سطح دانشگاهی و اجرایی آن را بررسی کرده و بدان توجه ویژه داشته‌اند. بررسی روابط ایالات متحده آمریکا و چین، همواره مورد توجه کارشناسان روابط بین‌الملل بوده است. در این پرتو، ایالات متحده آمریکا نیز به ابتکار کمربند-جاده توجه نشان داده و نسبت به آن الگوی رفتاری مشخصی را دنبال کرده است. ازاین‌رو، شناخت الگوی رفتاری و رویکرد آمریکا نسبت به ابتکار کمربند-جاده، محورهای مهمی از پویایی روابط متقابل این دو کشور را نمایان خواهد کرد. در پژوهش حاضر، رویکرد ایالات متحده در قبال ابتکار کمربند-جاده چین در پرتو راهبرد کلان آمریکا در قبال چین در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۲۰ بررسی شده است. بر این اساس، به‌دنبال پاسخ به این سؤال اصلی بوده‌ایم که الگوی رفتاری ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چین در بازه زمانی مذکور چگونه تبیین‌پذیر است. یافته‌های مقاله نشان می‌دهد آمریکا کمربند-جاده را طرحی با هدف افزایش نفوذ ژئوپلیتیکی چین در دو سطح بین‌الملل و منطقه هند-پاسفیک می‌داند که باتوجه به سطح تعارض منافع طرح با منافع آمریکا، الگوی رقابت و تقابل را در قبال این طرح دنبال کرده است. روش تحلیل مورد استفاده در پژوهش حاضر، تحلیل محتوای کیفی است و از داده‌ها، منابع و اسناد موجود استفاده شده است.

واژگان کلیدی:

ابتکار کمربند-جاده چین، امنیت ملی، ایالات متحده آمریکا، موازنه قوا، واقعگرایی تهاجمی.

ارجاع به این مقاله: اشرفی ح، شیخ‌الاسلامی م.ح. (۱۴۰۲). «بررسی رویکرد ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده در پرتو راهبرد کلان آمریکا در قبال چین (۲۰۲۰-۲۰۱۳)». *مطالعات کشورها*. ۱(۱): ۱۳۱-۱۵۹. doi:

<https://doi.org/10.22059/jcountst.2023.91657>

وبگاه: <https://jcountst.ut.ac.ir/> | رایانامه: jcountst@ut.ac.ir

شاپای الکترونیکی: ۹۱۹۳-۲۹۸۰

ناشر: دانشگاه تهران

* نویسنده مسئول، رایانامه: research2040@hotmail.com - <https://orcid.org/0000-0002-> ^{ID}

2262-9921

۱. مقدمه

ابتکار کمربند-جاده را در سال ۲۰۱۳م، شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، مطرح کرد. این طرح در منافع و دغدغه‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی چین ریشه دارد. کمربند-جاده یکی از ابتکارهای اساسی سیاست خارجی چین برای گسترش حوزه نفوذ و تأثیرگذاری خود بر دیگر مناطق و متکی بر دو بخش طرح کمربند اقتصادی جاده ابریشم و جاده ابریشم دریایی قرن ۲۱ است. این ابتکار تقریباً ۶۵ درصد از جمعیت جهان و بیش از ۱۳۰ کشور دنیا را دربرمی‌گیرد (Green Finance & Development Center, 2022). تلاش و اهتمام چین برای پیشبرد چنین طرح‌های عظیمی جدای از آنکه آثار و پیامدهای اقتصادی و سیاسی جدی برای این کشور در پی خواهد داشت، احتمالاً نقش فعالانه‌تر منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در سیاست خارجی چین را موجب خواهد شد.

این ابتکار از زمان مطرح‌شدن، به یکی از کانون‌های بحث‌های اساسی در محافل دانشگاهی و اجرایی در رابطه با چین تبدیل شده است. کشورهای مختلف متناسب با منافع ملی خود، به این طرح کلان واکنش نشان داده و رویکرد خاص خود را اتخاذ کرده‌اند. در این میان آمریکا، به‌عنوان قدرت در ساختار نظام بین‌الملل، نسبت به چین راهبرد کلان، سیاست خارجی و اصول و راهبردهای مشخصی دارد.

به‌طور کلی، بررسی الگوی حاکم بر روابط آمریکا و چین و پویایی‌های آن همواره مورد توجه کارشناسان روابط بین‌الملل بوده است. در این راستا، در مقاله حاضر نیز بخش مهمی از الگو و پویایی‌های حاکم بر روابط متقابل آمریکا و چین بررسی شده است. آمریکا، متناسب با منافع ملی خود، به ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی و امنیتی این طرح توجه داشته است و رویکرد این کشور در قبال ابتکار کمربند-جاده بخش مهمی از مناسبات واشنگتن با پکن را تشکیل می‌دهد.

در رابطه با رویکرد آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چین، گزارش‌های تحلیلی وجود دارد که به اهم آن اشاره می‌کنیم. گزارش اندیشکده شورای روابط خارجی آمریکا را با عنوان «پیامدهای ابتکار کمربند-جاده چین برای ایالات متحده آمریکا»، کارگروهی متشکل از تحلیلگران و دولتمردان آمریکایی تنظیم کرده‌اند. در این گزارش، علاوه بر بررسی پیامدهای ابتکار کمربند-جاده، پیشنهادهایی برای نوع پاسخ آمریکا به این ابتکار در زمینه‌های مختلف مطرح شده است (CFR, 2021).

در گزارش «راهبرد آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چین»، نوشته گال لاف و با مقدمه جوزف نای^۱، در اندیشکده شورای آتلانتیک، پاسخ آمریکا به این طرح تا سال ۲۰۱۷م، محورهای تعامل آمریکا و چین، فرصت دولت ترامپ، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها برای رشد جهانی، پیامدهای ابتکار بر منافع آمریکا در حوزه کریدورهای اقتصادی این طرح در مناطق جغرافیایی مطرح شده است (Luft, 2017).

در مقاله «جنگ تجاری آمریکا - چین و پیامدهای آن بر ابتکار کمربند-جاده»، نوشته آدام سعود و کینزا عریف، رقابت آمریکا و چین از چشم‌انداز واقعگرایی تحلیل شده و سیاست‌های دولت ترامپ و جنگ تجاری پیش‌آمده و پیامدهای مخرب آن بر اقتصاد جهانی، ابتکار کمربند -جاده و کریدور اقتصادی چین-پاکستان تبیین شده است (Saud & Arif, 2020).

با وجود این، در میان منابع، گزارشی یافت نشد که در پرتو راهبرد کلان آمریکا در قبال چین در بازه زمانی مذکور، رویکرد جامع آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده و از این منظر دلیل و ریشه اتخاذ این نگاه تبیین شده باشد. از طرفی، در بخش قابل توجهی از منابع موجود، حوزه مشخص و محدودی در رابطه با رویکرد آمریکا در قبال ابتکار کمربند -جاده بررسی شده است، لذا ارزیابی محدودی وجود دارد. بر این اساس، در مقاله حاضر، با در نظر داشتن راهبرد کلان آمریکا در قبال چین در بازه زمانی مذکور، ابعاد رویکرد آمریکا بررسی جامع شده و به دلیل اتخاذ این رویکرد، پرداختن به این جنبه دارای نوآوری و جنبه تحلیلی جدیدی است.

در ۱۷ نوامبر ۲۰۱۱م، باراک اوباما مقابل پارلمان استرالیا اعلام کرد که تصمیمی راهبردی گرفته است. او منطقه آسیا-پاسفیک را اولویت سیاست امنیتی آمریکا معرفی و تأکید کرد که آمریکا به اینجا آمده است تا بماند. شاکله اصلی این راهبرد بر اهمیت و اولویت منطقه آسیا-پاسفیک در سیاست خارجی آمریکا استوار است. دلیل اصلی اولویت یافتن این منطقه در سیاست خارجی و امنیت ملی آمریکا، روند افول نسبی قدرت این کشور و قدرت‌یابی فزاینده چین در عرصه این منطقه و نظام بین‌الملل است. هدف از این راهبرد، بازداشتن چین از تلاش برای دستیابی به هژمونی در منطقه آسیا-پاسفیک و حفظ توازن قدرت و برتری جایگاه آمریکا در این منطقه بوده است.

1. Joseph S. Nye

در دوران ترامپ- با بروز رقابت راهبردی میان دو کشور و چالش‌های متعدد از جمله جنگ تجاری، سیاست‌های خصمانه ترامپ در قبال چین و واکنش متقابل پکن و بحران کرونا- روابط آمریکا و چین شکل جدیدی به خود گرفت، به طوری که دولت ترامپ منتقد روند گذشته روابط دو کشور شد. روابط گذشته دو کشور مبتنی بر تعامل سازنده و روابط تجاری گسترده بود و به قدرتیابی فزاینده چین انجامید. متأثر از روند تحول‌ها و اقدام‌های اواما ذیل راهبرد کلان چرخش به آسیا، چین محیط پیرامونی خود را در منطقه پاسفیک محیطی پرچالش یافت و ابتکار کمربند-جاده پاسخی به این تنگنای ژئوپلیتیک بوده است. راهبرد کلان ترامپ نیز بر این روند اثرگذاری مشابهی داشته است.

شناخت الگوی رفتاری ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چین باعث فهم بهتر الگوی حاکم بر مناسبات دو کشور و به تبع آن، فهم بهتری از پویایی‌های روابط قدرت‌های بین‌المللی می‌شود.

نظر به اهمیت این موضوع، سؤال اصلی در این مقاله این است که با در نظر داشتن راهبرد کلان آمریکا در قبال چین، الگوی رفتاری ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چگونه تبیین‌پذیر است؟

در این راستا، فرضیه‌ای که مطرح می‌شود، این است که آمریکا، کمربند-جاده را طرحی با هدف افزایش نفوذ ژئوپلیتیک چین در دو سطح بین‌الملل و منطقه هند-پاسفیک می‌داند که با توجه به سطح تعارض منافع طرح با منافع آمریکا، الگوی رقابت و تقابل را در قبال این طرح دنبال کرده است. هدف آمریکا از پیگیری این الگوی رفتاری، جلوگیری از ارتقای نفوذ و قدرت چین در سطح نظام بین‌الملل و منطقه هند-پاسفیک است.

۲. چارچوب نظری

باتوجه به آنکه سطح تحلیل پژوهش حاضر، سطح تحلیل کلان است و از طرفی، باتوجه به الگوهای رفتاری مورد بررسی، چارچوب نظری نواقع‌گرایی ته‌اجمی انتخاب شده است.

نواقع‌گرایی یا واقع‌گرایی ساختاری که کنت والتز^۱ در کتاب *نظریه سیاست بین‌الملل* تدوین کرد بر اصول و مفروضه‌های خاصی استوار است که برپایه آن‌ها به تحلیل روابط بین‌الملل می‌پردازند. هدف واقع‌گرایی ساختاری، کنار گذاشتن

1. Kenneth Waltz

ویژگی‌های مربوط به ماهیت بازیگران به‌منظور برجسته‌کردن اثر تحدیدکننده ساختار نظام بین‌المللی است که بازیگران را احاطه کرده است (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۵: ۲۳۲-۲۳۴).

در نوواقعگرایی، همچون واقعگرایی کلاسیک، بر این موارد تأکید می‌شود: دولت‌محوری، ساختار آنارشی نظام بین‌الملل به‌معنای نبود حکومت و اقتدار مرکزی و نظم سلسله‌مراتبی، و تصمیم‌گیری کنشگران بر مبنای هزینه‌فایده. نوواقعگرایی، برخلاف واقعگرایی کلاسیک، نظریه‌ای در سطح تحلیل کلان و نظریه‌ای نظام‌محور است برای استدلال اینکه سیاست بین‌الملل را می‌توان به‌طور نظامی و دارای ساختار دقیق و مشخص تلقی و تعریف کرد. ساختار نظام بین‌الملل، برحسب توزیع قدرت و توانایی‌های مادی بین واحدهای تشکیل‌دهنده آن و چگونگی آرایش و چینش آن‌ها تعریف می‌شود. در این راستا، در نوواقعگرایی، سیاست خارجی بازیگران فروملی و دسته‌بندی‌های داخلی تحلیل نمی‌شود.

مفهوم قدرت در واقعگرایی ساختاری نیز، مانند واقعگرایی کلاسیک، مفهومی کانونی و کلیدی برای تحلیل روابط بین‌الملل است. اما، نخست اینکه قدرت‌طلبی، برخلاف اندیشه واقعگرایی کلاسیک، از سرشت انسان نشأت نمی‌گیرد، بلکه ناشی از ساختار آنارشی نظام بین‌الملل است. دوم، قدرت به‌خودی‌خود هدف نیست، بلکه ابزار و وسیله‌ای است برای تأمین امنیت و تضمین بقا در نظام بین‌الملل و فاقد ساختار اقتدار مرکزی و سلسله‌مراتبی است.

مفهوم موازنه قوا در نوواقعگرایی، همچون واقعگرایی کلاسیک، مفهومی کانونی و محوری است. ولی از نگاه نوواقعگرایان، برخلاف استدلال واقعگرایی کلاسیک، همواره به‌طور ارادی و با هدف موازنه‌سازی اتخاذ و اعمال نمی‌شود، بلکه غالباً موازنه قوا در اثر و نتیجه قدرت‌طلبی کشورها برای تأمین امنیت و بقا حاصل می‌شود، به‌گونه‌ای که وقتی یک کشور یا ائتلافی از آن‌ها قدرت خود را افزایش می‌دهد، ناخواسته امنیت دیگر کشورها تهدید می‌شود و کاهش می‌یابد. این شرایط، در نهایت، به توازن قدرت می‌انجامد که کشورها در آن احساس امنیت نسبی می‌کنند (همان).

همه نوواقعگرایان اتفاق نظر دارند که منبع اصلی ارجحیت کشورها مبنی بر تأمین امنیت ملی، ساختار آنارشی نظام بین‌الملل است که آنان را به کسب قدرت برمی‌انگیزد، به‌گونه‌ای که کشورها عمیقاً به موازنه قوا و قدرت خود در مقایسه با

سایر کشورها توجه و حساسیت دارند. از این رو، بین کشورها، برای کسب قدرت به قیمت ازدست دادن آن توسط رقبا یا دست کم اطمینان از حفظ قدرت موجود، رقابت شدیدی وجود دارد. این رقابت تنگاتنگ بر سر قدرت ناشی از آن است که ساختار آنارشی نظام بین الملل گزینه‌های بدیل کشورهای خواهان بقا و امنیت طلب را بسیار محدود می‌سازد. باین حال، واقع‌گرایان ساختاری درباره میزان قدرت لازم و کافی برای تأمین امنیت ملی و چگونگی آن اختلاف نظر دارند و به دو دسته تدافعی و تهاجمی تقسیم می‌شوند. همچنین، در خصوص رفتار عقلانی کشورها و نسبت بین نظریه سیاست بین الملل و سیاست خارجی نیز اتفاق نظر ندارند.

نوواقع‌گرایی تهاجمی نیز انواع و اقسام مختلفی دارد که نظریه پردازانی چون جان میرشایمر و فرید ذکر یا به آن پرداخته‌اند (همان). باین حال، مشهورترین نظریه پرداز نوواقع‌گرایی تهاجمی، جان میرشایمر است که در کتاب *تراژدی سیاست قدرت‌های بزرگ*، در سال ۲۰۰۱م به این نحله از نوواقع‌گرایی پرداخته است. نوواقع‌گرایی تهاجمی بر پنج مفروض استوار است که علت و انگیزه کشورها در بیشینه‌سازی قدرت را در آنارشی نظام بین الملل توضیح می‌دهد.

نخست، کشورها، به ویژه قدرت‌های بزرگ، بازیگران اصلی در سیاست جهان هستند. دوم، همه کشورها از میزانی از توانایی نظامی تهاجمی برخوردارند، به گونه‌ای که هر کشوری قادر است تا به همسایگانش ضربه و خسارت وارد سازد. البته، توانایی‌های کشورهای مختلف با هم تفاوت دارد و در طول زمان تغییر می‌کند. سوم، کشورها هرگز نمی‌توانند از نیت کشورهای دیگر مطمئن باشند، چون برخلاف توانایی‌های نظامی، نیت کشورها را که در اذهان تصمیم‌گیرندگان آن‌هاست نمی‌توان به طور تجربی واری و تشخیص داد. حتی اگر بتوان به نیت کشورها در زمان حال پی برد، تشخیص و درک نیت آینده آن‌ها ناممکن است. از این رو، سیاستگذاران هرگز نمی‌توانند مطمئن باشند که آیا با کشوری طرفدار وضع موجود یا تجدیدنظر طلب مواجهند. چهارم، هدف اصلی کشورها بقاست. کشورها تلاش و تقلا می‌کنند تا تمامیت ارضی و آزادی عمل و خودمختاری نظم سیاسی داخلی خود را تأمین و حفظ کنند. کشورها می‌توانند، بعد از بقا، اهداف دیگری را دنبال کنند. پنجم، کشورها کنشگران عاقلی‌اند و راهبردهایی را اتخاذ می‌کنند که چشم‌انداز و امید به بقای آنان را بیشینه می‌کند. این امر بدان معنا نیست که کشورها دچار سوء محاسبه نمی‌شوند، چرا که کشورها در جهان پیچیده با اطلاعات ناقصی عمل می‌کنند.

مجموع این پنج مفروض، شرایطی را به وجود می‌آورد که کشورها نه تنها دغدغه موازنه قوا و حفظ قدرت خود را دارند، بلکه برای بیشینه‌سازی قدرت به وسیله آنان، انگیزه قوی و شدیدی را فراهم می‌سازد، به گونه‌ای که کشورها از یکدیگر هراس دارند و تنها می‌توانند برای تأمین امنیت خود به خود اتکا کنند. بهترین راهبرد در تأمین و تضمین بقا بیشینه‌سازی قدرت نسبی است. از این رو، برخلاف نوواقع‌گرایان تدافعی که استدلال می‌کنند کشورها تنها در پی کسب میزان مقتضی قدرت هستند، نوواقع‌گرایان تهاجمی بر این باورند که تأمین امنیت مستلزم کسب و بیشینه‌سازی قدرت نسبی تا حد امکان است.

در نتیجه، در نوواقع‌گرایی تهاجمی دوام و پایداری نظم و موازنه قوای موجود زیر سؤال می‌رود و استدلال می‌شود که کشورها هرگز از میزان قدرت خود راضی نیستند و در نهایت، درصدد همزونی برای تأمین و تضمین امنیتشان هستند. هدف نهایی همزونی شدن و همزونی ماندن در آنا‌رشی نظام بین‌الملل است. حتی کشور همزونی نیز کاملاً راضی نیست و درصدد است از ظهور رقبای هم‌تراز خود جلوگیری کند.

میرشایمر، برخلاف والتز، استدلال می‌کند که افزایش توانایی‌ها و مقدرات، امنیت کشور را بدون برانگیختن واکنش خنثی‌کننده و مقابله‌جویانه سایر کشورها تأمین می‌کند (همان). وقت‌شناسی دقیق و فرصت‌طلبی به موقع تجدیدنظرطلبان، اجازه دادن به وسیله اهداف بالقوه و اطلاعات نامتقارن اجازه و امکان موفقیت را به همزونی بالقوه می‌دهد. لذا، بیشینه‌سازی قدرت لزوماً خود شکست‌دهنده نیست و کشورها می‌توانند به طور عقلایی در جهت کسب هدف همزونی منطقه‌ای تلاش و عمل کنند.

بنابراین، در چارچوب نوواقع‌گرایی تهاجمی، توسعه‌طلبی، تجاوز و تجدیدنظرطلبی وضعیتی طبیعی است که کشورهای عاقل بیشینه‌ساز قدرت ایجاد می‌کنند. از نظر میرشایمر، بیشینه‌سازی قدرت به منظور کسب همزونی، بر مبنای عقلانیت و محاسبات و ملاحظات عقلانی صورت می‌گیرد، چراکه نخست، کشورها، در صورت آماده‌بودن فرصت‌های مناسب، دست به توسعه‌طلبی می‌زنند؛ دوم، توسعه‌طلبی تنها زمانی صورت می‌گیرد که منافع آشکار و ملموس از خطرها و هزینه‌های آن بیشتر باشد؛ سوم، کشورها در صورت بلوکه شدن به وسیله دیگران، از توسعه‌طلبی دست می‌کشند و در انتظار فرصت مناسب می‌نشینند (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۵: ۲۳۵-۲۳۸).

از منظر رئالیست‌های تهاجمی، ماهیت رقابت‌آمیز روابط بین‌الملل همواره در حال تشدید است و کشورها باید همیشه در حال افزایش قدرت خود باشند. این مسائل باعث می‌شود کشورها برای موزانه قوا و حفظ قدرت دچار دغدغه شوند و برای پیشینه‌سازی قدرت انگیزه قوی فراهم می‌سازد (برچیل و همکاران، ۱۳۹۱: ۶۹).

باتوجه به آنکه آمریکا در راهبرد کلان خود در قبال چین، حفظ توازن قوا در راستای برتری خود و جلوگیری از تبدیل شدن چین به هژمون منطقه‌ای و بین‌المللی را دنبال می‌کند، و از طرفی، از ابتکار کمربند-جاده ادراکی مبتنی بر تهدید و رقابت دارد که به تبع آن تقابل و رقابت را دنبال کرده است، رئالیسم تهاجمی نظریه مناسبی برای تبیین الگوی رفتاری آمریکا در قبال طرح کمربند-جاده است.

۳. بحث

۱. راهبرد کلان آمریکا در قبال چین (۲۰۱۱-۲۰۲۰)

راهبرد کلان آمریکا در قبال چین^۱، در سال ۲۰۱۱م، دچار تحولی راهبردی و به نقطه عطف مهمی بدل شد و جایگاه چین در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا تغییر یافت. در ۱۷ نوامبر ۲۰۱۱م، باراک اوباما مقابل پارلمان استرالیا منطقه آسیا-پاسفیک را اولویت سیاست امنیتی آمریکا معرفی و تأکید کرد که آمریکا به اینجا آمده است تا بماند (The White House, 2011). در همان ماه، هیلاری کلینتون، وزیر خارجه وقت آمریکا، در مقاله‌ای با عنوان «قرن پاسفیک آمریکا»، قرن بیست‌ویکم را قرن پاسفیک خواند و اعلام کرد که با خروج نیروهای نظامی آمریکا از افغانستان و عراق، سیاست خارجی این کشور در آستانه چرخشی بزرگ قرار گرفته است. کلینتون در این یادداشت، آمریکا را قدرتی آتلانتیکی-پاسفیکی می‌نامد و معتقد است آینده رهبری آمریکا وابسته به روند تحولات در این منطقه است و آینده سیاست بر اساس پویایی‌های این منطقه تعیین می‌شود. او راهبرد آمریکا را در منطقه آسیا-پاسفیک مبتنی بر شش محور کلیدی می‌داند: تقویت اتحادهای امنیتی دوجانبه، تعمیق روابط کاری با کشورهای در حال ظهور از جمله چین، تعامل با نهادهای منطقه‌ای چندجانبه، گسترش تجارت و سرمایه‌گذاری، شکل‌دهی حضور نظامی گسترده، و پیشبرد دموکراسی و حقوق بشر. کلینتون بیان می‌کند که چالش آمریکا در

1. US Grand Strategy towards China

آسیا-پاسفیک، ایجاد شبکه‌ای از مشارکت‌ها و نهادهایی در سراسر منطقه است که پایدار باشند و با منافع و ارزش‌های آمریکا همخوانی داشته باشند، همان‌گونه که در دو سوی آتلانتیک این نظم را ایجاد کردند (Clinton, 2011).

هدف از این راهبرد، بازداشتن چین از تلاش برای دستیابی به هژمونی در منطقه آسیا-پاسفیک و حفظ توازن قدرت و برتری جایگاه آمریکا در این منطقه بوده است. برای دستیابی به هدف حفظ موازنه قدرت در منطقه آسیا-پاسفیک، دولت‌های متفاوت آمریکا تا قبل از ترامپ، از ابزارهای سه‌گانه گسترش روابط دیپلماتیک با چین، موازنه داخلی و موازنه خارجی علیه چین استفاده کرده‌اند. کنت والتز، موازنه خارجی را تکیه دولت‌ها بر توانمندی متحدان و موازنه داخلی را تکیه بر توانمندی‌های خود تعریف می‌کند (جمشیدی و یزدان‌شناس، ۱۳۹۸: ۱۰۳).

تام دانیلن^۱، مشاور امنیت ملی اوباما، مؤلفه‌های راهبرد چرخش به آسیا را موارد زیر مطرح می‌کند: «تقویت اتحاد‌های نظامی آمریکا با کشورهای منطقه؛ تعمیق مشارکت با قدرت‌های در حال ظهور؛ ایجاد روابط پایدار، مولد و سازنده با چین؛ تقویت (ایفای نقش آمریکا در) نهادهای منطقه‌ای؛ کمک به ایجاد ساختار اقتصادی منطقه‌ای» (The Diplomat, 2013).

با روی کار آمدن دولت ترامپ در سال ۲۰۱۷م، ترکیبی از تداوم، تغییر و گسترش راهبرد چرخش به آسیا، دنبال شد. در این راستا، تداوم مؤلفه‌های کلیدی راهبرد چرخش به آسیا در دستور کار ایالات متحده قرار گرفت، با این تفاوت که روابط با چین از سطح مشارکت بر اساس احترام متقابل و همکاری بردبرد به رقابت راهبردی تغییر پیدا کرد و به تبع آن سیاست ایالات متحده در قبال چین، ضمن حفظ روابط دیپلماتیک، وارد دوران جدیدی از رقابت و تنش شد. از طرف دیگر، با توجه به سیاست «اول آمریکا»^۲ی ترامپ و دنبال کردن رویکرد ملی‌گرایی اقتصادی در چارچوب ویژگی‌های شخصیتی ترامپ، ایالات متحده از توافقنامه مشارکت فرآپاسفیک خارج شد. دولت ترامپ هم حفظ جایگاه برتر آمریکا را در نظام بین‌الملل منوط به حفظ موازنه موجود در آسیای شرقی می‌دانست و دستیابی به این هدف را با استفاده از ابزارهای سه‌گانه موازنه داخلی، موازنه خارجی و رقابت راهبردی با چین پیگیری کرد.

سند راهبردی امنیت ملی آمریکا (NSS, 2017) منتشر شده در دوران

1. Tom Donilon
2. America First

ریاست جمهوری ترامپ، به وضوح چالش اصلی در نظام بین‌الملل رقابت با دیگر کشورها و به‌طور ویژه چین، در کنار روسیه اعلام شده است. این چالش در همه زمینه‌های اقتصادی و نظامی دیده شده است و بر لزوم تجدیدنظر در سیاست آمریکا در دو دهه پیشین مبنی بر درگیر ساختن رقبا در تجارت جهانی و نهادهای بین‌المللی به امید تغییر رفتار آنها تأکید شده است. در بخشی از سند، به صراحت عنوان شده است چین به دنبال آن است که در منطقه هند-پاسفیک^۱ جایگزین آمریکا شود، دسترسی اقتصادی خود را گسترش دهد و نظم منطقه را به نفع خود بازتنظیم کند: «برخلاف امیدهای ما، چین قدرت خود را به‌قیمت به‌مخاطره‌انداختن حاکمیت دیگران افزایش داد. چین در حال ساخت توانمندترین و پرهزینه‌ترین ارتش در جهان، بعد از ارتش ما، است. زرادخانه هسته‌ای آن در حال رشد است. امروز، چین توانمندی‌های نظامی خود را به صحنه می‌فرستد و برای این طراحی شده‌اند که در مواقع بحران به آمریکا اجازه دسترسی ندهد و توانایی ما را در عمل آزادانه در مناطق تجاری مهم در دوران جنگ به رقابت و چالش بکشند. به‌طور خلاصه، این کشور در حال به‌چالش کشیدن امتیازات ژئوپلیتیکی ماست و سعی می‌کند نظم بین‌المللی را به نفع خود تغییر دهد» (Ibid). می‌توان نتیجه گرفت که در سند راهبردی امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۱۷م، مهم‌ترین راهکار حفظ موازنه قدرت در منطقه شرق آسیا افزایش کمی و کیفی توانایی نیروی نظامی آمریکا در منطقه و همکاری با متحدان و شرکا یا به‌عبارتی ترکیبی از موازنه داخلی و خارجی مقابل قدرت فزاینده چین عنوان شده است (جمشیدی و یزدان‌شناس، ۱۳۹۸: ۱۰۹).

در سند راهبردی امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۱۷م، بیان شده است که رقابت ژئوپلیتیکی در منطقه هند-پاسفیک در حال رخ دادن است و قلمرو جغرافیایی منطقه هند-پاسفیک از نگاه ایالات متحده آمریکا طبق تعریف این سند، از سواحل غربی هند در اقیانوس هند شروع می‌شود و تا سواحل غربی ایالات متحده آمریکا در اقیانوس آرام امتداد می‌یابد (NSS, 2017).

سند «چارچوب راهبردی ایالات متحده آمریکا برای هند-پاسفیک»، سند بالادستی دولت ترامپ برای منطقه هند-پاسفیک به حساب می‌آید که در سال ۲۰۱۸م تنظیم شد و در ابتدای سال ۲۰۲۱م، بخشی از آن از طبقه‌بندی محرمانه خارج شد و به انتشار عمومی رسید. این سند اجزای مهمی از راهبرد

1. Indo-Pacific

هند-پاسفیک آزاد و پذیرای دولت ترامپ را مشخص می‌سازد. در این سند یکی از چالش‌های اصلی امنیت ملی آمریکا، نحوه حفظ تفوق راهبردی ایالات متحده در منطقه هند-پاسفیک و ترویج نظم اقتصادی لیبرال، ضمن ممانعت چین از ایجاد حوزه‌های نفوذ جدید، بیان شده است. بر اساس این سند، از جمله منافع عالی‌ای ایالات متحده آمریکا در منطقه هند-پاسفیک می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: حفظ دسترسی اقتصادی، دیپلماتیک و نظامی آمریکا به این منطقه؛ ارتقای اعتبار و کارایی اتحادها؛ و حفظ تفوق آمریکا در منطقه (U.S. Strategic Framework for the Indo-Pacific, 2018).

دولت ترامپ بر این باور بود که چین تهدیدی نزدیک و هند تهدیدی دورتر به‌شمار می‌آیند. بنابراین، با این ادراک که هند قدرتی متوسط و در حال ظهور است و در بازه زمانی کوتاه‌مدت و میان‌مدت ظرفیت به‌چالش کشیدن منافع آمریکا را در منطقه هند-پاسفیک ندارد، درصدد کنترل چین از طریق تقویت هند و سایر متحدان و شرکا برآمد. اقدام‌های امنیتی آمریکا در هند-پاسفیک با هدف مهار مؤلفه‌های قدرت چین، متکی بر موارد زیر است: تقویت نیروی نظامی در شرق آسیا، تقویت متحدان و شرکای منطقه‌ای، و فروش تسلیحات به آن‌ها. از طرفی، دولت ترامپ سیاست احاله مسئولیت به کنشگران منطقه‌ای را برای مهار چین دنبال کرد. ذیل این سیاست، ایالات متحده تلاش کرده است بار مسئولیت مهار چین را بر عهده کشورهای مطرح در منطقه بیندازد تا ضمن کمترکردن هزینه‌ها، در رخدادهای منطقه حضور غیرمستقیم و در نتیجه مسئولیت کمتری برعهده داشته باشد. در این زمینه، با تشدید اختلاف‌های کشورهای منطقه با چین، آن‌ها را به ایفای نقش فعال‌تر علیه چین ترغیب کرده است (جمشیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۶۱).

همچنین، دولت ترامپ، با تحت‌فشارگذاشتن دو راهی میان آمریکا و چین، میان آمریکا و متحدان فاصله انداخت. از طرفی، به‌لحاظ اقتصادی، خروج ترامپ از پیمان مشارکت فراپاسفیک و فقدان راهبرد منسجم اقتصادی چندجانبه و طرح ابتکار جایگزین، خلأ مناسبی را برای کنشگری چین با همسایگان خود فراهم کرد که به ابتکار مشارکت اقتصادی و جامع منطقه‌ای^۱ منتج شد. شایان ذکر است مؤلفه اقتصادی دیگر راهبرد سیاست خارجی ترامپ در قبال پکن، جنگ تجاری با چین بود (Ford, 2020: 9).

1. Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)

۲.۳. رویکرد ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمر بند-جاده چین
 رویکرد آمریکا در قبال ابتکار کمر بند-جاده، ذیل راهبرد کلان این کشور در قبال چین در خور ارزیابی است. همان طور که توضیح داده شد، راهبرد کلان جدید آمریکا در قبال چین، رقابت راهبردی است که ذیل آن، در حوزه‌هایی که چین برای منافع اساسی آمریکا تهدیدی جدی نیست، رقابت و در حوزه‌های دیگری که چین تهدید جدی علیه منافع اساسی آمریکا تلقی می‌شود، تقابل بر رویکرد آمریکا در قبال چین حکمفرماست. ابتکار کمر بند-جاده چین نیز از نگاه ایالات متحده آمریکا، شامل ترکیبی از مؤلفه‌هایی است که ایالات متحده، به علت عدم تعارض اساسی با منافع خود، باید به رقابت با چین پردازد؛ مؤلفه‌هایی که تهدیدهای اساسی را متوجه منافع آمریکا می‌کند و در نتیجه آمریکا باید در رابطه با آن به تقابل پردازد.

تحلیلگران آمریکایی معتقدند اگر این کشور در نهایت صرفاً ناظری در قبال ابتکار کمر بند-جاده عمل کند، چین از آن به منزله اهرم نفوذ استفاده می‌کند تا کشورها را قاطعانه به مدار خود بیاورد. در نتیجه، آمریکا باید انتظار نظم جهانی را داشته باشد که در آن شرکت‌های آمریکایی باید در شرایط ناعادلانه رقابت کنند، شبکه‌های تجارت به سوی چین پیوند بخورد، سطوح بدهی کشورها به چین بالا برود، و به لحاظ سیاسی کشورها مرهون و مدیون چین باشند (CFR, 2021: viii). منافع آمریکا در اتخاذ راهبردی است که چین را تحت فشار قرار دهد تا روند اجرایی کمر بند-جاده را عوض کند و خود آمریکا نیز ابتکار مؤثر جایگزینی را مطرح کند (Ibid: 5).

زمانی که شی جین‌پینگ ابتکار کمر بند-جاده را در سال ۲۰۱۳ مطرح کرد، دولت دوم اوباما، «راهبرد موازنه مجدد در آسیا» را دنبال می‌کرد. در آن زمان، ابتکار کمر بند-جاده پهنای جغرافیایی و ملاحظات امنیتی چندوجهی کنونی را برای آمریکا نداشت. در آن برهه، ایالات متحده و چین به‌طور هم‌زمان در حوزه‌هایی از جمله دریای جنوبی چین و موارد ذکر شده در حال رقابت بودند و در موضوع‌های بین‌المللی نسبت به وضعیت کنونی، همکاری بیشتری داشتند. بحران‌های بدهی ذیل ابتکار کمر بند-جاده هنوز بروز پیدا نکرده بود و چین کنترل سرمایه‌های راهبردی از جمله بندر هامبانتوتا در سریلانکا را به دست نگرفته بود؛ همچنین، اهرم نفوذ اقتصادی فراهم شده توسط ابتکار کمر بند-جاده برای اجبار کشورهای عضو ابتکار، در زمان دولت دوم اوباما، بروز پیدا نکرده بود. برای اکثر

تحلیلگران آمریکایی واضح و مشخص نبود که ابتکار کمربند-جاده منافع آمریکا را به خطر می‌اندازد. ایالات متحده در رابطه خود با چین بیشتر بر همکاری در مسائل دیگری همچون پرداختن به تهدید هسته‌ای کره شمالی، برنامه هسته‌ای ایران و تغییرات اقلیمی، به‌منزله اهداف ایجابی، تأکید داشت. در نتیجه، روابط آمریکا و چین در دولت دوم اوباما، بر مسائل بین‌المللی متمرکز بود و در قبال ابتکار کمربند-جاده، دولت آمریکا رویکردی مبتنی بر رصد و عدم‌مداخله را در پیش گرفت. اگرچه دولت اوباما نسبت به ابتکار کمربند-جاده موضع رسمی اتخاذ نکرد، در حوزه راهبرد منطقه آسیا-پاسفیک، تلاش‌های مختلفی را دنبال کرد؛ از جمله ایجاد نظم اقتصادی منطقه‌ای تحت عنوان «توافقنامه مشارکت فراپاسفیک» (CFR, 2021: 82).

دولت اوباما، ضمن آنکه برای پرکردن خلأ قابل توجه سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های آسیا توسط چین مانعی ایجاد نکرد، بر اهمیت تضمین شفافیت زیاد و استانداردهای حکمرانی در ابتکار کمربند-جاده و بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا^۱ تأکید داشت. در این راستا، جاکوب لو^۲، وزیر وقت خزانه‌داری آمریکا، در سخنرانی خود در مؤسسه کارآفرینی آمریکا در سال ۲۰۱۶م، بر این موضوع تأکید داشته است (AEI, 2016). اوباما در رابطه با توافقنامه مشارکت فراپاسفیک توضیح می‌دهد: «اگر ما [آمریکا و متحدانش]، قواعد را ننویسیم، چین قواعد را خواهد نوشت». لذا، آمریکا نگران از این است که در صورت عدم ابتکار عمل و نظارت، چین این خلأ را پر خواهد کرد (The Wall Street Journal, 2015).

اگرچه دولت اوباما دعوت رسمی چین را برای عضویت در بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا، به‌منزله یکی از بازوهای تأمین مالی ابتکار کمربند-جاده، نپذیرفت و راهبرد اقتصادی خود را ذیل چرخش به آسیا دنبال کرد، بدیل مشخصی برای ابتکار کمربند-جاده مطرح نکرد (Wuthnow, 2018). همچنین، اوباما از عبارات کلی مثبت برای توسعه زیرساخت‌های آسیا استفاده کرد؛ از جمله آنکه «آسیا نیازمند زیرساخت است، بنابراین تا حدی که چین مایل است سرمایه خود را صرف پروژه‌های سراسر منطقه نماید، کار خوبی است» (Financial Times, 2015). در گزاره بزرگ منتشرشده از سوی کاخ سفید در

1. Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)
2. Jacob Lew

سپتامبر ۲۰۱۵ پس از ملاقات شی جین پینگ از واشنگتن، بیان شده است که ایالات متحده آمریکا از مشارکت‌های در حال رشد چین در تأمین مالی توسعه و زیرساخت در آسیا و فراتر از آن، استقبال می‌کند (White House Press Statement, 2015). در مجموع، دولت اواما به ابتکار کمربند-جاده توجه چندانی نکرد، هرچند که بر لزوم رعایت رویه‌های شفاف و پایدار در ابتکار کمربند-جاده و پروژه‌های مرتبط با آن از سوی چین، تأکید شد، چراکه دولت اواما بر سایر حوزه‌های روابط آمریکا و چین، از جمله تغییرات اقلیمی، برنامه هسته‌ای ایران و تهدید هسته‌ای کره شمالی، متمرکز بود و مایل نبود موضع و واکنش رسمی در برابر ابتکار کمربند-جاده، بر سایر حوزه‌های همکاری اثر نامطلوب بگذارد.

پس از روی کار آمدن ترامپ در ابتدای سال ۲۰۱۷م، تا اواسط این سال نیز این رویکرد از سوی دولت آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده حاکم بود. ترامپ در این بازه زمانی مایل بود تا با برقراری رابطه دوستانه شخصی با شی جین پینگ و جلب نظر مساعد او، به اولویت‌های مورد نظر خود در زمینه تهدید هسته‌ای کره شمالی و حل مشکل کسری تجاری آمریکا در رابطه با چین بپردازد (Glaser & Viers, 2017). به همین دلیل، از مقابله و واکنش جدی در این بازه زمانی در برابر ابتکار کمربند-جاده خودداری کرد و در برخی مواقع اظهارنظرهای کلی مثبتی مطرح می‌کرد. در این راستا، در ۵ می ۲۰۱۷م، در بیانیه مشترک آمریکا و چین^۱ بیان شد که ایالات متحده اهمیت ابتکار کمربند-جاده چین را تأیید می‌کند و قصد دارد هیئت خود را به اجلاس کمربند-جاده در تاریخ ۱۴ تا ۱۵ می در پکن اعزام کند (U.S. Department of Commerce, 2017). این موضع آمریکا در رابطه با ابتکار کمربند-جاده از آن جهت بود که همکاری شی جین پینگ را در سایر اولویت‌های مورد نظر ترامپ تسهیل کند. در این راستا، در اجلاس ابتکار کمربند-جاده سال ۲۰۱۷م در پکن، مت پاتینگر^۲، رئیس هیئت آمریکا و مدیر ارشد وقت امور آسیایی شورای امنیت ملی آمریکا، ضمن استقبال از طرح ابتکار کمربند-جاده، بیان کرد که شرکت‌های آمریکایی آمادگی مشارکت در ابتکار کمربند-جاده را دارند و خدمات باارزش زیادی عرضه می‌کنند (Reuters, 2017). پاتینگر همچنین، بر لزوم رعایت شفافیت و تأمین مالی پروژه‌ها با کیفیت بالا و مشارکت گسترده در ابتکار کمربند-جاده تأکید کرد (The Strait Times, 2017).

1. Fact Sheet: U.S.-China Economic Relations, 25 September 2015
 2. Initial Actions of the U.S.-China Economic Cooperation 100-Day Plan
 3. Matt Pottinger

در ماه بعد، وزارت امور خارجه چین اعلام کرد که در دیدار ترامپ و یانگ جیه‌چی^۱، عضو شورای دولتی چین، ترامپ اظهار داشت که آمریکا مایل است تا با پروژه‌های مرتبط با ابتکار کمربند-جاده همکاری داشته باشد (Ministry of Foreign Affairs of the PRC, 2017). در نتیجه، در دولت اوباما و ابتدای دولت ترامپ تا اواسط سال ۲۰۱۷م، هر دو رئیس‌جمهور با اتخاذ مواضع مبهم و کلی و عدم تقابل صریح با ابتکار کمربند-جاده، به دنبال کسب رضایت و همکاری با شی جین‌پینگ در سایر حوزه‌های اولویت‌دار بودند و در نتیجه ابتکار کمربند-جاده در این بازه زمانی، از تبعات منفی تقابل صریح و جدی آمریکا به‌طور نسبی مصون ماند.

از اواسط سال ۲۰۱۷م تا ابتدای سال ۲۰۲۱م، دولت ترامپ فضای حاکم بر روابط دو کشور آمریکا و چین را از فضای مبتنی بر همکاری و رقابت، به رقابت راهبردی تغییر داد. یکی از مسائلی که بر ابعاد مختلف روابط آمریکا و چین، از جمله رویکرد آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده، تأثیر گذاشت، رقابت راهبردی آمریکا و چین و جنگ تجاری دو کشور بود. همچنین، عدم توفیق ترامپ در حل موضوع تهدید هسته‌ای کره شمالی، از عواملی بود که رویکرد دولت ترامپ را به ابتکار کمربند-جاده تغییر داد (Wuthnow, 2018). این دولت، با ابتکار کمربند-جاده در شرایطی مواجه بود که جایگاه جهانی پیدا کرده بود و چین تلاش‌های خود را برای استفاده از این ابتکار برای وضع استانداردهای بین‌المللی و ایجاد بستری برای گسترش فناوری‌های دیجیتال تحت کنترل این کشور دنبال می‌کرد. همچنین، از نگاه آمریکا، بسیاری از پروژه‌های ذیل این ابتکار به لحاظ اقتصادی پایدار نبودند و در نتیجه دولت ترامپ باصراحت به مقابله با ابتکار کمربند-جاده پرداخت. در این راستا، دولت ترامپ، اقدام‌های مختلفی را برای مقابله با ابتکار کمربند-جاده دنبال کرد؛ از جمله تأکید بر مؤلفه‌های زیان‌بخش ابتکار، بازطراحی دفاتر دولتی آمریکا برای رقابت بهتر با چین در حوزه زیرساخت‌های راهبردی، تلاش برای کاهش مخاطرات فعالیت شرکت‌های فناوری چینی از جمله هوآوی در کشورهای عضو ابتکار کمربند-جاده نسبت به منافع آمریکا و تلاش برای توضیح رشوه و فساد صورت گرفته ذیل ابتکار کمربند-جاده. در طول این دوران از دولت ترامپ، مقام‌های ارشد آمریکا به‌طور عمومی نسبت به مخاطرات درگیر شدن کشورها در ابتکار کمربند-جاده هشدار دادند، و

1. Yang Jiechi

بیشتر بر مسئولیت بدهی به واسطه پروژه‌های ابتکار کمر بند-جاده و تلاش چین برای استفاده از ابتکار در جهت افزایش اهرم نفوذ و اجبار تأکید کردند. رکس تیلرسن^۱، وزیر خارجه وقت دولت ترامپ، در جلسه مربوط به چالش‌های سیاست خارجی در دسامبر ۲۰۱۷م، بیان می‌کند که فعالیت‌های اقتصادی چین باید در چارچوب نظام هنجارها و قواعد بین‌المللی صوت بگیرد، اما به نظر می‌رسد چین در ابتکار کمر بند-جاده قصد دارد قواعد و هنجارهای خود را وضع کند (U.S. embassy in Malaysia, 2017). مایک پمپئو^۲، وزیر امور خارجه سابق آمریکا، چین را متهم کرد از ابتکار کمر بند-جاده برای تأسیس امپراتوری استفاده می‌کند و متعهد شد که مدام با این ابتکار مقابله کند (U.S. Department of State, 2018). مایک پنس^۳، معاون وقت رئیس‌جمهور، در سخنرانی خود در اجلاس سازمان همکاری اقتصادی آسیا-پاسفیک (آپک)^۴ در سال ۲۰۱۸م، درباره ابتکار کمر بند-جاده هشدار داد و مطرح کرد: «بدهی خارجی‌ای را نپذیرید که حاکمیت ملی شما را به خطر می‌اندازد. آمریکا به‌طور پذیرا، عادلانه و منصفانه تعامل می‌کند. ما کمر بندی سرسخت و محدودکننده و یا جاده‌ای یک‌طرفه را به شما پیشنهاد نمی‌کنیم» (Pence, 2018). جان بولتون^۵، مشاور امنیت ملی ترامپ، مطرح کرد که ابتکار کمر بند-جاده به دنبال هدف غایی پیشبرد سلطه چین است (U.S. Embassy in Senegal, 2018). همچنین، فیلیپ دیویدسن^۶، فرمانده سابق مرکز فرماندهی و کنترل هند - پاسفیک^۷ وزارت دفاع آمریکا، ابتکار کمر بند-جاده را وسیله استتاری برای چین می‌داند که به وسیله آن، چین ملاحظات امنیتی خود را پیش می‌برد (Lowy Institute, 2020). جیمز متیس^۸، وزیر دفاع وقت آمریکا، در جلسه استماع کنگره در اکتبر ۲۰۱۷م، اظهار داشت: «گمان می‌کنم در دنیای جهانی شده، کمر بندها و جاده‌های زیادی وجود دارد و هیچ ملتی نباید خود را در موقعیت دیکته کمر بند-جاده چین قرار دهد» (U.S. Senate Committee on Armed Services, 2017: 61). در سند راهبرد امنیت ملی آمریکا که در دسامبر ۲۰۱۷م منتشر شد، به ابتکار کمر بند-جاده به‌طور

1. Rex Tillerson
2. Mike Pompeo
3. Mike Pence
4. Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC)
5. John Bolton
6. Philip Davidson
7. Commander of U.S. IndoPacific Command
8. James Mattis

غیرمستقیم انتقاد و بیان شده است که در حوزه توسعه زیرساخت خارجی، ایالات متحده در برابر اقدام‌های پیشنهادی فاسد، مبهم، سوءاستفاده‌گرایانه و با کیفیت پایین دولت‌های اقتدارگرا [چین] پیشنهادی کاملاً متفاوت مطرح می‌کند (NSS, 2017: 38-39).

در مجموع، در بازه زمانی پژوهش حاضر، پاسخ دولت آمریکا به ابتکار کمربند-جاده به لحاظ زمانی باتأخیر و به لحاظ وسعت و فراگیری کم بوده است. الگوی سیاست خارجی ترامپ و اجتناب از چندجانبه‌گرایی و تضعیف جایگاه آمریکا در مواجهه با بحران‌ها، به واکنش آمریکا به ابتکار کمربند-جاده نیز آسیب وارد کرد. آمریکا ابتکار کمربند-جاده را دارای پیامدهای ژئوپلیتیک در جهت ارتقای جایگاه و نفوذ بین‌المللی چین می‌داند و از این جهت، با توجه به فضای رقابت راهبردی حاکم بر روابط دو کشور و روند افول نسبی قدرت آمریکا و قدرت‌یابی فزاینده چین در عرصه منطقه هند-پاسفیک و نظام بین‌الملل، ابتکار کمربند-جاده را ابزاری جهت تسریع این روند ارزیابی می‌کند. براساس یافته‌های پژوهش حاضر، رویکرد ایالات متحده آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده چین، تقابل و رقابت است. دلیل این الگوی رفتاری آمریکا آن است که بر اساس ارزیابی این کشور، مخاطرات و تهدیدهای کمربند-جاده در مقایسه با منافع آن برای آمریکا و کشورهای پذیرنده غلبه دارد.

۳.۳. تهدیدهای ابتکار کمربند-جاده از نگاه ایالات متحده آمریکا

به‌طور کلی، در تحلیل‌های موجود در آمریکا در رابطه با ابتکار کمربند-جاده، بر تهدیدهای این ابتکار علیه منافع اساسی آمریکا تأکید بسیاری شده است. ادراک تهدیدآمیز آمریکا از ابتکار کمربند-جاده در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، امنیتی دسته‌بندی و ارزیابی می‌شود که در ادامه به این موضوع می‌پردازیم.

الف) تهدیدهای سیاسی ابتکار کمربند-جاده از نگاه آمریکا

۱. ابتکار کمربند-جاده مؤلفه‌ای مهم از راهبرد کلان چین در راستای تقویت جایگاه و نفوذ ژئوپلیتیکی و بین‌المللی پکن محسوب می‌شود. کیسینجر در کتاب خود با عنوان *دیپلماسی آمریکا در قرن ۲۱*، هدف ژئوپلیتیک آمریکا را در آسیا را چنین بیان می‌کند: «یک بلوک متخاصم آسیایی که در آن پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان با منابع گسترده زیرزمینی و سخت‌کوش‌ترین مردمان در هم آمیخته باشند، با منافع ملی آمریکا همخوانی نخواهد داشت. به

همین دلیل، ایالات متحده، باید حضور خود در آسیا را تداوم بخشد و هدف ژئوپلیتیک این کشور، چون گذشته بر پایه‌ی ممانعت از روند یکپارچگی کشورهای آسیایی به سوی تشکیل بلوک متخاصم باشد، که تشکیل آن تحت قیومیت یکی از قدرت‌های عمده‌ی این قاره، بسیار محتمل است» (کیسینجر، ۱۳۹۸: ۱۶۶).

ایالات متحده معتقد است ابتکار کمر بند-جاده جایگاه و نفوذ چین را در ژئوپلیتیک جهانی ارتقا می‌بخشد، در نتیجه برای جایگاه آمریکا، به عنوان قدرت برتر بین‌المللی و سلطه آمریکا بر ژئوپلیتیک در عرصه منطقه هند-پاسفیک و سطح جهانی تهدیدی جدی محسوب می‌شود. بنابراین، از نگاه آمریکا، از آنجا که اهداف ژئوپلیتیک ابتکار کمر بند-جاده با اهداف ژئوپلیتیک آمریکا در تعارض کامل است، باید به تقابل و مقاومت در برابر ابتکار کمر بند-جاده اقدام نماید تا آثار ژئوپلیتیک آن را کاهش دهد و در صورت امکان خنثی کند.

در راهبرد امنیت ملی آمریکا در سال ۲۰۱۷م، بدون ذکر مستقیم ابتکار کمر بند-جاده، بیان شده است که سرمایه‌گذاری در زیرساخت و راهبرد تجاری چین، آمال ژئوپلیتیک این کشور را مستحکم می‌کند و چین از ابزارهای اقتصادی خود برای گسترش نفوذ خود در مناطقی همچون آسیای جنوبی، آمریکای لاتین، آفریقا و اروپا استفاده می‌کند (NSS, 2017: 46-52).

۲. ابتکار کمر بند-جاده، به واسطه نفوذ اقتصادی چین باعث می‌شود که کشورهای عضو ابتکار، در برابر فشارهای سیاسی چین آسیب پذیرتر شوند و به چین برای اعمال قدرت به طور گسترده‌تر توانمندی بیشتری می‌دهد (CFR, 2021: 4).

۳. یکی از نگرانی‌های مهم در تحلیل‌های آمریکایی از ابتکار کمر بند-جاده این است که چین به دنبال ایجاد نهادهای بین‌المللی جدید و چارچوب‌های اقتصادی است که به طور جایگزین و موازی با رژیم‌های بین‌المللی تحت رهبری آمریکا مانند نهادهای برتون وودزی^۱، سازمان تجارت جهانی و صندوق بین‌المللی پول، و نظام مالی بین‌المللی دلار پایه عمل می‌کند و به دنبال کنارگذاشتن آن‌هاست و چین به دنبال ایجاد نظم جدید چین محور ذیل ابتکار کمر بند-جاده است و به تعبیری همه راه‌ها به پکن ختم می‌شوند» (Chance, 2016: 15).

1. The Bretton Woods Institutions

۴. همکاری روسیه و چین ذیل ابتکار کمربند-جاده در این مسیر تحقق می‌یابد: افزایش چندجانبه‌گرایی از طریق سازوکارهای چندجانبه، تدوین استانداردها و هنجارهای نوین برای حکمرانی بین‌المللی، کاهش نقش دلار به‌منزله ارزش بین‌المللی، شکل‌گیری ائتلاف روسیه و چین برای موازنه در برابر تهدید مشترک و فوری، و تقابل با یک‌جانبه‌گرایی آمریکا که از مشخصه‌های کنونی پویایی‌های نظام بین‌الملل به حساب می‌آید. لذا، تهدید اساسی علیه منافع آمریکا ارزیابی می‌شود.

ب) تهدیدهای اقتصادی ابتکار کمربند-جاده از نگاه آمریکا

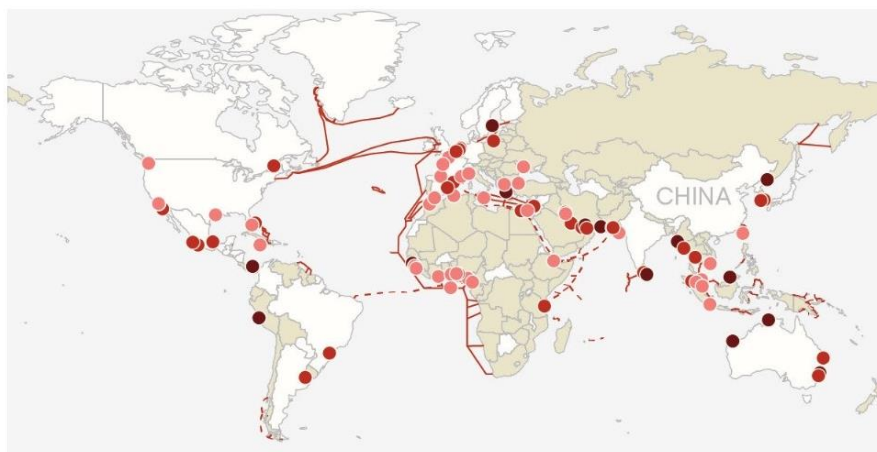
۱. ابتکار، ثبات اقتصاد کلان جهانی را از طریق بحران بدهی به چین تضعیف می‌کند.
۲. ابتکار چین را قادر می‌سازد تا کشورهای عضو ابتکار را در زیست‌بومی چینی، از طریق اعمال فناوری و استانداردهای فنی مرجح خود، قفل کند (CFR, 2021: 3).
۳. وضع استانداردهای فنی چینی الزاماً با استانداردهای محصولات شرکت‌های غیرچینی همخوانی ندارد. در نتیجه، شرکت‌های چند ملیتی غیرچینی، سهم خود را در بازار برخی کشورهای ابتکار از دست می‌دهند.
۴. بدهی زیاد به چین در صورت وقوع بحران بدهی، تقاضا برای کالاهای صادراتی آمریکا را کاهش می‌دهد.
۵. مشکل بدهی کشورها به چین باعث می‌شود که این کشورها به‌لحاظ اقتصادی بیشتر وابسته به چین شوند و چین علیه منافع آمریکا، از این کشورها امتیازات سیاسی بگیرد.
۶. ابتکار فرصت‌های تجاری نابرابری را برای شرکت‌های چینی، در مقایسه با شرکت‌های آمریکایی، فراهم می‌کند که باعث می‌شود در این زمینه رقابتی میان شرکت‌های چینی و غیرچینی شکل نگیرد (CFR, 2021: 22). چین با تخصیص یارانه‌های دولتی به شرکت‌های خود، باعث می‌شود محصولات نهایی چینی، با قیمت تمام‌شده کمتر، بازارهای کشورهای عضو را در اختیار خود بگیرد.
۷. در حوزه اقتصاد دیجیتال و فضای سایبری، با توجه به تمرکز چین بر حوزه

- شبکه خدمات بلاک چین^۱، چنانچه کنشگری به طور غیرقانونی از نرم افزارهای تولیدشده بر بستر بلک چین استفاده و قوانین آمریکا را نقض کند، برای پیگرد قانونی و ضمانت اجرای قوانین آمریکا نیاز به همکاری چین خواهد بود.
۸. طرح چین برای یوان دیجیتال و پرداخت الکترونیک، نیز به طور مشابه باعث نگرانی آمریکا است که به طور همزمان به بانک مرکزی چین امکان نظارت تراکنش های تمامی کاربران را می دهد (Fanusie & Jin, 2021).
۹. روند اجرایی تأمین مالی پروژه ها در ابتکار کمربند-جاده باعث می شود که بانک جهانی و سایر وام دهندگان سنتی در تأکید بر استانداردهای لازم در روند اعطای وام و تأمین مالی پروژه های زیرساختی با مشکل روبه رو شوند، چراکه نهادهای چینی در تأمین مالی به ارزیابی های دقیق محیط زیستی و اجتماعی توجه ندارند.
۱۰. اگر با ابتکار کمربند-جاده رقابت صورت نگیرد و مقاومت در برابر آن شکل نگیرد، چین قطب تجارت جهانی خواهد شد و استانداردهای فنی جهانی را تنظیم خواهد کرد که در نتیجه، به شرکت های غیرچینی ضرر وارد می شود (CFR, 2021: 4).
۱۱. کاهش نقش دلار، به منزله ارزش بین المللی و در نتیجه یکی از اهرم های قدرت آمریکا، آمریکا را در عرصه اقتصاد بین الملل تضعیف می کند.

پ) تهدیدهای امنیتی ابتکار کمربند-جاده از نگاه آمریکا

۱. آمریکا در حوزه ساخت بنادر ذیل ابتکار کمربند-جاده، معتقد است چین می تواند جایگاه راهبردی با مزیت به دست آورد، از جمله در زمینه دسترسی بهتر به خطوط ارتباطی دریایی، مجاورت بنادر با گلوگاه های دریایی که به ارتقای جایگاه چین در برابر رقابیش از جمله آمریکا منجر خواهد شد و به این کشور در آزادی عمل در مواقع درگیری و بحران و تأمین امنیت انرژی کمک می کند. اگر بندری تحت مالکیت یا اداره شرکتی چینی در رابطه نزدیک با دولت چین باشد، پکن می تواند در راستای ممانعت از و/یا تأخیر در پذیرش پشتیبانی نظامی و تجهیزات ضروری و دفاعی آمریکا، با کمک کشور میزبان پروژه، اعمال فشار کند. به طور کلی، تهدید استفاده دوگانه چین از بنادر برای مصارف نظامی و غیرنظامی وجود دارد. اما، حتی در صورت استفاده تجاری

چین از بنادر، پکن همچنان می‌تواند مانع استفاده نیروی نظامی آمریکا از این بنادر شود و از این جهت تهدیدی برای آمریکا تلقی می‌شود و در آینده، به‌طور قبال توجهی، عملیات‌های نظامی آمریکا در آسیا، اروپا و غرب آسیا را تحت تأثیر قرار می‌دهد (CFR, 2021: 64-65).

شکل ۱. سرمایه‌گذاری چین در بنادر و کابل‌های زیردریایی (CFR, 2021: 66)

۲. در رابطه با ساخت شبکه‌های برق هوشمند و نیروگاه‌های انرژی‌های تجدیدپذیر توسط چین ذیل ابتکار کمربند-جاده، ظهور چین به‌عنوان رهبر در حوزه‌های مشخصی از فناوری‌های مربوط به انرژی، نگرانی‌های امنیتی برای آمریکا ایجاد می‌کند (CFR, 2021: 69). ارتباط و پیوستگی شبکه‌های برق و نیروگاه‌ها ذیل ابتکار کمربند-جاده، متکی بر کنترل، نظارت و سامانه‌های جمع‌آوری اطلاعات است که معمولاً شرکت‌های دولتی چین از جمله شرکت دولتی شبکه برق چین^۱ تأمین می‌کنند. در نتیجه عملیاتی شدن پروژه، چین می‌تواند کنترل شبکه‌های برق را در کشورهای عضو ابتکار در اختیار بگیرد و اولویت‌های سیاستگذاری خود را در این کشورها دنبال کند (Cornell, 2019).

1. State Grid Corporation of China (SGCC)

۳. جاده ابریشم دیجیتال در شش حوزه اصلی فناوری نسل پنجم ارتباطات، شهرهای هوشمند، استفاده از سامانه ماهواره‌ای بیدو^۱، زیرساخت‌های ارتباطی، پیوستگی شبکه‌ای و خدمات ارتباطی، پکن را قادر می‌سازد اطلاعات گسترده‌ای را از کشورهای عضو ابتکار جمع‌آوری کند و از این منظر تهدیدی برای آمریکا محسوب می‌شود. دولت ترامپ برای مقابله و کاهش خطرهای ناشی از فناوری نسل پنجم ارتباطات چین علیه امنیت ملی آمریکا، از تسلط علمی و فناوری آمریکا بر صنعت نیمه‌هادی‌های پیشرفته استفاده کرد و فروش تراشه‌های کامپیوتری را به شرکت هوآوی بدون دریافت مجوز خاص ممنوع کرد (Department of Commerce Bureau of Industry and Security, 2019). همچنین، دولت ترامپ به کشورها فشار اعمال کرد تا از تجهیزات چینی برای فناوری نسل پنجم ارتباطی استفاده نکنند. در سال ۲۰۲۰م، پمپئو، وزیر امور خارجه وقت آمریکا، «ابتکار شبکه پاک»^۲ را مطرح کرد تا اصول استفاده از فناوری نسل پنجم ارتباطات معین شود و از دسترسی چین به اطلاعات شخصی کاربران در شبکه‌های نسل پنجم ارتباطی ممانعت کند. تا دسامبر ۲۰۲۰م، ۶۰ کشور به این ابتکار پیوستند و متعهد شدند که از تجهیزات چینی در زیرساخت‌های نسل پنجم ارتباطی خود استفاده نکنند (Layton, 2020). این ابتکار به لحاظ عملکردی گسترش پیدا کرد و در حوزه کابل‌های زیردریایی «ابتکار کابل پاک»^۳ مطرح شد، با این هدف که اطمینان حاصل شود چین نمی‌تواند اطلاعات انتقال داده‌شده از طریق کابل‌های زیردریایی متصل به آمریکا را به خطر اندازد (U.S. Department of State, 2020).

۴. عوامل رقابت ایالات متحده آمریکا و چین در پرتو ابتکار کمربند-جاده
 رقابت آمریکا و چین در پرتو ابتکار کمربند-جاده در دو سطح در خور ارزیابی است. در یک سطح آمریکا تلاش می‌کند تا با تقویت و به‌کارگیری ابزارهای در دسترس خود، بدیل‌هایی نسبت به اصل ابتکار کمربند-جاده و پروژه‌های مرتبط با آن عرضه کند. در سطح دیگر، شرکت‌های آمریکایی تلاش می‌کنند تا با حضور در مناقصه و اجرای پروژه‌های ابتکار کمربند-جاده، با شرکت‌های غیرآمریکایی، از جمله چینی، رقابت کنند.

---

1. The Beidou Satellite System
 2. Clean Network Initiative
 3. Clean Cable Effort

در رابطه با رقابت آمریکا با اصل ابتکار کمربند-جاده و تلاش برای یافتن بدیل نسبت به آن، در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸م، دولت ترامپ، سیاست‌های کاهش بودجه نهادهای مرتبط با توسعه زیرساخت‌های خارجی را دنبال کرد که در نتیجه آن، ابزارهای در دسترس آمریکا برای تأمین مالی پروژه‌های زیرساخت و خدمات بین‌المللی برای رقابت با ابتکار کمربند-جاده چین، تضعیف شدند. از نظر پژوهشگر، دلیل این امر به سیاست «اول آمریکا»ی ترامپ، و رویکرد تجارت‌محور و یک‌جانبه‌گرایی او در عرصه بین‌المللی بازمی‌گردد.

آمریکا برای رقابت بهتر با چین در کشورهای عضو ابتکار کمربند-جاده، دفاتر دولتی خود را مجدد سازمان‌دهی کرد در اکتبر ۲۰۱۸م، ترامپ «قانون بهره‌برداری بهتر از سرمایه‌گذاری‌های منتهی به توسعه»^۱ را امضا کرد که به واسطه آن «شرکت تأمین مالی توسعه بین‌المللی»^۲ تأسیس شد. این شرکت جدید، ۶۰ میلیارد دلار، ظرفیت دارد به پروژه‌های زیرساختی در کشورهای در حال توسعه وام اعطا و در آن‌ها سرمایه‌گذاری کند. قصد دولت آمریکا از این اقدام‌ها این بود که در برابر ابتکار کمربند-جاده چین از طریق تسریع استفاده از سرمایه بخش خصوصی و کمک به بخش خصوصی برای رقابت با چین در بازارهای جدید توازن برقرار کند (CFR, 2021: 85-86).

با در نظر داشتن ضرورت یافتن بدیلی برای ابتکار کمربند-جاده از سوی آمریکا، کنگره در سال ۲۰۱۹م، اختیاری ۷ ساله را برای بانک صادرات و واردات آمریکا تصویب کرد. کنگره به این بانک دستور داد تا «برنامه چین و صادرات تحول‌آفرین»^۳ را پی‌ریزی کند و بانک صادرات و واردات آمریکا این اختیار داشته باشد تا اعطای وام و تأمین مالی با نرخ بهره کمتر و منعطف‌تر را به کشورها پیشنهاد دهد و با وام‌های چینی رقابت کند (The Charter of the EXIM Bank of the U.S., 2020: 41-43).

در زمینه وضع استانداردهای فنی، آمریکا، استرالیا و ژاپن «ابتکار شبکه نقطه آبی»^۴ را در نوامبر ۲۰۱۹م مطرح کردند. وظیفه این نهاد، صدور گواهی کیفیت، رعایت استانداردها، شفافیت و کارآمدی در جهت توسعه در پروژه‌های زیرساختی مختلف دنیاست. هدف از تأسیس این نهاد آن است که در صورتی که

1. The Better Utilization of Investments Leading to Development (BUILD) Act

2. U.S. International Development Finance Corporation (DFC)

3. Program on China and Transformational Exports

4. Blue Dot Network (BDN)

پروژه‌ای مهر تأیید این نهاد را دریافت کند، سرمایه بخش خصوصی اعتماد بیشتری به این پروژه داشته باشد و تأمین مالی پروژه با اطمینان بیشتری صورت گیرد. هر دو نهاد شبکه نطقه آبی و شرکت تأمین مالی توسعه بین‌المللی در جهت تأمین مالی و رعایت استانداردهای پروژه‌های زیرساختی و یافتن بدیل برای ابتکار کمر بند-جاده از سوی آمریکا صورت گرفت (Goodman et al., 2020).

آمریکا برای رقابت با ابتکار کمر بند-جاده در نیمکره غربی، «ابتکار رشد در قاره آمریکا» را در سال ۲۰۱۹م مطرح کرد که هدف از آن ارتقای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در حوزه زیرساخت در این منطقه بود (The Guardian, 2020).

اتاق بازرگانی آمریکا نیز برای حضور و رقابت شرکت‌های آمریکایی در پروژه‌های ابتکار کمر بند-جاده، رایزنی کرده است. در این رابطه در بیانیه مشترک «نهمین دور گفتگوهای مقام‌های ارشد سابق و مدیرعامل‌های آمریکا و چین» بیان شده است که «حضور مؤثر شرکت‌های آمریکایی از جمله در مشارکت با شرکت‌های چینی در پروژه‌های ابتکار کمر بند-جاده، به افزایش روابط تجاری و اقتصادی آمریکا و چین کمک می‌کند. شرکت‌های آمریکایی بهترین فناوری و ظرفیت مدیریتی را در اختیار دارند، بنابراین می‌توانند به اتمام بی‌نقص و کارآمد پروژه‌های ذیل ابتکار کمر بند-جاده کمک کنند» (U.S. Chamber of Commerce and China Center for International Economic Exchanges, 2017: 5). انتقادهایی که آمریکا، بعد از سال ۲۰۱۷م، از فرایند بسته و مبهم ابتکار کمر بند-جاده در مزایده‌ها، عدم شفافیت و حذف شرکت‌های آمریکایی از حضور در مزایده‌های پروژه‌های ذیل ابتکار مطرح می‌کند، در این راستا ارزیابی می‌شود (Russel & Berger, 2019: 16).

انتقادهای آمریکا از چین همچون ارتکاب چین به فساد و رشوه، اجرای پروژه‌های مرتبط با انرژی با پیامدهای منفی بر تغییرات اقلیمی ذیل ابتکار کمر بند-جاده و لزوم رعایت استانداردهای تأمین مالی در پروژه‌های زیرساختی در رویکرد رقابتی آمریکا به ابتکار کمر بند-جاده و تلاش این کشور برای ساخت تصویر بهتری از خود در این زمینه ریشه دارد.

۴. نتیجه‌گیری

بررسی‌ها حاکی از آن است که آمریکا در بازه زمانی دولت اوباما و دولت ترامپ تا

اواسط سال ۲۰۱۷م، رویکردی کلی، مبهم و عدم تقابل صریح نسبت به ابتکار کمربند-جاده داشته است. دلیل این رویکرد آن است که دولت اوباما، بر سایر حوزه‌های روابط آمریکا و چین، از جمله تغییرات اقلیمی، برنامه هسته‌ای ایران و تهدید هسته‌ای کره شمالی متمرکز بود و مایل نبود با موضع و واکنش رسمی در برابر ابتکار کمربند-جاده بر سایر حوزه‌های همکاری دو کشور اثر نامطلوب بگذارد. ترامپ هم تا اواسط سال ۲۰۱۷م مایل بود تا با برقراری رابطه دوستانه و شخصی با شی جین‌پینگ و جلب نظر مساعد او، به اولویت‌های مورد نظر خود در زمینه تهدید هسته‌ای کره شمالی و حل مشکل کسری تجاری آمریکا در رابطه با چین بپردازد. به همین دلیل، از مقابله و واکنش جدی در این بازه زمانی در برابر ابتکار کمربند-جاده خودداری کرد و در برخی مواقع درباره ابتکار کمربند-جاده اظهارنظرهای کلی و مثبتی مطرح می‌کرد. اما، از اواسط سال ۲۰۱۷م تا پایان سال ۲۰۲۰م، رویکرد دولت آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده تغییر پیدا کرد و الگوی تقابل و رقابت جایگزین رویکرد قبلی شد. در پاسخ به علت این تغییر رفتار آمریکا نسبت به ابتکار کمربند-جاده، می‌توان بیان کرد که راهبرد کلان آمریکا در قبال چین در این بازه زمانی، از راهبرد مبتنی بر همکاری و رقابت، به رقابت راهبردی تغییر پیدا کرد. در این راستا، از جمله مسائلی که بر ابعاد مختلف روابط آمریکا و چین، از جمله رویکرد آمریکا در قبال ابتکار کمربند-جاده تأثیر گذاشت، جنگ تجاری دو کشور و عدم توفیق ترامپ در پیشبرد مسائل دیگر با کمک چین بود که تغییر رویکرد دولت ترامپ و اتخاذ مواضع صریح و تقابلی نسبت به ابتکار کمربند-جاده را موجب شد، ضمن آنکه در حوزه‌هایی نیز آمریکا تلاش می‌کرد تا با چین وارد رقابت شود.

آمریکا ابتکار کمربند-جاده را طرحی با پیامدهای ژئوپلیتیک می‌داند و الگوی رفتاری آن طبق رقابت و تقابل پیش می‌رود. ابتکار کمربند-جاده چین از نگاه آمریکا، شامل ترکیبی از مؤلفه‌هایی است که آمریکا به علت عدم تعارض اساسی با منافع خود باید به رقابت با چین بپردازد؛ از طرف دیگر، مؤلفه‌هایی که تهدیدهایی اساسی را متوجه منافع آمریکا می‌کند و در نتیجه این کشور باید در رابطه با آن به تقابل بپردازد.

رقابت آمریکا و چین در پرتو ابتکار کمربند-جاده در دو سطح در خور ارزیابی است. در یک سطح آمریکا تلاش می‌کند تا با تقویت و به‌کارگیری ابزارهای در دسترس خود، بدیل‌هایی را در برابر اصل ابتکار کمربند-جاده و

پروژه‌های مرتبط با آن مطرح کند. در سطح دیگر، شرکت‌های آمریکایی تلاش می‌کنند تا با حضور در مناقصه و اجرای پروژه‌های ابتکار کمربند-جاده، با شرکت‌های غیرآمریکایی، از جمله چینی، رقابت کنند.

تعارض منافع

این مقاله مشمول هیچ گونه تعارض منافع نیست.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان در تألیف این مقاله مشارکت یکسان داشته‌اند.

اصول اخلاقی

نویسندگان در انتشار این مقاله، به‌طور کامل از اخلاق نشر، از جمله سرقت ادبی، سوءرفتار، جعل داده‌ها یا ارسال و انتشار دوگانه پرهیز داشته‌اند؛ منفعت تجاری در این راستا وجود ندارد؛ و نویسندگان در قبال تألیف این اثر خود وجهی دریافت نکرده‌اند و این مقاله حاصل تحقیقات خود ایشان است و اصالت محتوای آن را اعلام داشته‌اند.

دسترسی به داده‌ها

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مقاله، با نویسنده مسئول مکاتبه شود.

منابع

- برچیل، لینکلینتر، دانلی، ج. پترسن، م. رویس، ک. دیویتاک، ر. ترو، ج. (۱۳۹۱). *نظریه‌های روابط بین‌الملل*. ترجمه مشیرزاده، ح. طالبی آرانی. تهران: نشر میزان.
- جمشیدی، س. دهشیری، م. کشیشیان، گ. شفیع‌ن. (۱۳۹۹). «سیاست خارجی و امنیتی دونالد ترامپ در منطقه ایندوپاسفیک و تاثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران». *نشریه علمی آفاق امنیت*. ۱۳(۴۷): ۱۴۹-۱۷۷.
- جمشیدی، م. یزدان‌شناس، ز. (۱۳۹۸). «استراتژی چرخش به آسیا؛ خیزش چین و سیاست امنیت ملی آمریکا در آسیای شرقی». *فصلنامه علمی دانش سیاسی*. ۱۶(۱): ۹۱-۱۱۶.
- دهقانی فیروزآبادی، س.ج. (۱۳۹۵). *کلیات روابط بین‌الملل*. تهران: نشر مخاطب.
- کیسینجر، ه. (۱۳۹۸). *دیپلماسی آمریکا در قرن ۲۱*. ترجمه راه چمنی. چاپ سوم، تهران: نشر ابرار معاصر تهران.

AEI: American Enterprise Institute. (2016). "Prepared Remarks: Treasury Secretary Jacob J. Lew remarks on U.S.-China economic relations at the American

- Enterprise Institute". American Enterprise Institute, Available at: <https://www.aei.org/press/prepared-remarks-treasury-secretary-jacob-j-lew-remarks-on-u-s-china-economic-relations-at-the-american-enterprise-institute/>. (Time of Access: 2022)
- CFR: Council on Foreign Relations. (2021). "China's Belt and Road Implications for the United States". Independent Task Force Report No. 79, Available at: <https://www.cfr.org/report/chinas-belt-and-road-implications-for-the-united-states/findings>. (Time of Access: 2022)
- Chance A. (2016). "American Perspectives on the Belt and Road Initiative: Sources of Concern, Possibilities for US-China Cooperation". Institute for China-America Studies.
- The Charter of the EXIM Bank of the U.S. (2020). Updated May 14, Available at: <http://exim.gov/sites/default/files/exim-bank-2019-charter-as-amended.pdf>. (Time of Access: 2022)
- Clinton H. (2011). "America's Pacific century". Available at: <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/> (Time of Access: 2022)
- Cornell Ph. (2019). "Energy governance and China's bid for global grid integration". Atlantic Council. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/energysource/energy-governance-and-china-s-bid-for-global-grid-integration/>. (Time of Access: 2022)
- Department of Commerce Bureau of Industry and Security. (2019). "Addition of Entities to the Entities List". Federal Register 84, no. 98, May 21, 22961. <http://govinfo.gov/content/pkg/FR-2019-05-21/pdf/2019-10616.pdf>.
- The Diplomat. (2013). "America's pivot to Asia: A report card". Available at: <https://thediplomat.com/2013/05/americas-pivot-to-asia-a-report-card/>. (Time of Access: 2022)
- Fanusie YJ, Jin E. (2021). "China's Digital Currency: Adding Financial Data to Digital Authoritarianism". Center for a New American Security. Available at: <https://www.cnas.org/publications/reports/chinas-digital-currency>. (Time of Access: 2022)
- Financial Times. (2015). "Obama says AIIB could be 'positive' for Asia". Available at: <https://www.ft.com/content/80271e0c-eddc-11e4-90d2-00144feab7de>. (Time of Access: 2022)
- Ford L. (2020). The Trump Administration and the 'Free and Open Indo-Pacific'. Brookings Institute.
- Glaser BS, Viers A. (2017). "Trump and Xi Break the Ice at Mar-a-Lago". Comparative Connections. Available at: <http://cc.csis.org/2017/05/trump-xi-break-ice-mar-lago/>. (Time of Access: 2022)
- Goodman M, Runde DF, Hillman JE. (2020). "Connecting the Blue Dots". CSIS. Available at: <https://www.csis.org/analysis/connecting-blue-dots>. (Time of Access: 2022)
- Green Finance & Development Center (2022). "Countries of the Belt and Road Initiative (BRI)", Available at: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/> (Time of Access: 2022).
- The Guardian. (2020). "US makes fresh pitch to Latin America in bid to counter China's influence". Available at: <https://www.theguardian.com/world/2020/oct/01/us-latin-america-china-beijing>. (Time of Access: 2022)
- Layton R. (2020). "State Department's 5G Clean Network Club Gains Members Quickly". Forbe. Available at: <https://www.forbes.com/sites/roslynlayton/2020/09/04/state-departments-5g-clean-network-club-gains-members-quickly/>. (Time of Access: 2022)
- Lowy Institute. (2020). Admiral Philip S. Davidson, "Philip S. Davidson on the

- United States' Interests in the Indo-Pacific". Available at: <https://www.lowyinstitute.org/news-and-media/multimedia/audio/philip-s-davidson-united-states-interests-indo-pacific>. (Time of Access: 2022)
- Luft G. (2017). *US Strategy toward China's Belt and Road Initiative*. Atlantic Council.
- Pence M. (2018). "Prepared Remarks by Vice President Pence at 2018 APEC CEO Summit". White House. Available at: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-2018-apec-ceo-summit-port-moresby-papua-new-guinea/>. (Time of Access: 2022)
- Ministry of Foreign Affairs of the PRC. (2017). "US President Donald Trump Meets with Yang Jiechi". Available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1473199.shtml. (Time of Access: 2022)
- NSS: National Security Strategy. (2017). Available at: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>. (Time of Access: 2022)
- Reuters. (2017). "United States says it supports China's infrastructure connectivity plan". Available at: <https://www.reuters.com/article/us-china-silkroad-usa/united-states-says-it-supports-chinas-infrastructure-connectivity-plan-idINKCN18A0D2>. (Time of Access: 2022)
- Russel DR, Berger B. (2019). "Navigating the Belt and Road Initiative". Asia Policy Institute. Available at: https://asiasociety.org/sites/default/files/2019-06/Navigating%20the%20Belt%20and%20Road%20Initiative_2.pdf. (Time of Access: 2022)
- Saud A, Kinza A. (2020). "US-China Trade War and Implications for BRI". *Strategic Studies*, ISSI, Available at: <https://issi.org.pk/us-china-trade-war-and-implications-for-bri/> (Time of Access: 2022)
- The Strait Times*. (2017). "US companies 'ready' to get on China's One Belt, One Road: White House adviser". Available at: <https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/us-companies-ready-to-participate-in-chinas-one-belt-one-road-white-house-adviser>. (Time of Access: 2022)
- The Wall Street Journal*. (2015). "Obama presses case for Asia trade deal, warns failure would benefit China". Available at: <https://www.wsj.com/articles/obama-presses-case-for-asia-trade-deal-warns-failure-would-benefit-china-1430160415>. (Time of Access: 2022)
- U.S. Chamber of Commerce and China Center for International Economic Exchanges (2017). "Ninth U.S.-China CEO and Former Senior Officials' Dialogue". Available at: http://committeerepubliccanada.ca/IMG/pdf/20170621_9th_u.s.-china-ceo_formersofficialsdialogue.pdf. (Time of Access: 2022)
- U.S. Department of Commerce. (2017). "FACT SHEET: Initial Actions of the U.S.-China Economic Cooperation 100-Day Plan". Available at: <https://www.commerce.gov/news/fact-sheets/2017/05/fact-sheet-initial-actions-us-china-economic-cooperation-100-day-plan>. (Time of Access: 2022)
- U.S. Department of State. (2020). "Secretary Michael R. Pompeo at a Press Availability". August 5. Available at: <https://2017-2021-translations.state.gov/2020/08/05/secretary-michael-r-pompeo-at-a-press-availability-10/index.html>. (Time of Access: 2022)
- U.S. Department of State. (2018). "Michael R. Pompeo, interview with Hugh Hewitt". Available at: <https://2017-2021.state.gov/interview-with-hugh-hewitt-of-the-hugh-hewitt-show/index.html>. (Time of Access: 2022)
- U.S. Embassy in Malaysia. (2017). "On 'Meeting the Foreign Policy Challenges of 2017 and Beyond'". Available at:

- https://my.usembassy.gov/sec_tillerson_foreign_policy-011317/. (Time of Access: 2022)
- U.S. Embassy in Senegal. (2018). “Remarks by National Security Advisor Ambassador John R. Bolton on the Trump Administration’s New Africa Strategy”. Available at: <https://sn.usembassy.gov/the-trump-administrations-new-africa-strategy-remarks-by-national-security-advisor-ambassador-john-r-bolton/>. (Time of Access: 2022)
- U.S. Senate Committee on Armed Services. (2017). “Hearing on “Political and Security Situation in Afghanistan”, Available at: <https://www.armed-services.senate.gov/hearings/17-10-03-political-and-security-situation-in-afghanistan> (Time of Access: 2022).
- U.S. Strategic Framework for the Indo-Pacific (2018). White House, Declassified on 2021, Available at: <https://fas.org/sgp/news/2021/01/indopac-framework.pdf> (Time of Access: 2022)
- The White House. (2011). “Remarks By President Obama to the Australian Parliament”. Available at: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament> (Time of Access: 2022).
- White House Press Statement. (2015). “Fact Sheet: U.S.-China Economic Relations”. Available at: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/09/25/fact-sheet-us-china-economic-relations>. (Time of Access: 2022)
- Wuthnow J. (2018). “From Friend to Foe-ish: Washington’s Negative Turn on the Belt and Road Initiative”. The ASAN Forum, Available at: <https://theasanforum.org/from-friend-to-foe-ish-washingtons-negative-turn-on-the-belt-and-road-initiative/>. (Time of Access: 2022)